

# Rapport 13

## Tilsyn med Haderslev Realskole

ved  
Kim Eriksen  
Forældrekredsens valgte tilsynsførende

Det er en smule vemodigt denne gang at sætte sig til computeren for at skrive, hvad der bliver min sidste tilsynsrapport fra en skoledag på Haderslev Realskole. I de godt 16 år - det for mit vedkommende er blevet til som domprovst i Haderslev - har jeg haft et meget meningsfyldt arbejdsliv og en dejlig tilværelse. Og det har i den forbindelse været et tilvalg af opgaver, at jeg prioriterede undervisningen af konfirmander. Og det forhold at konfirmanderne kom med den solide baggrund af undervisning og dannelse, som elever får på Haderslev Realskole, har været et privilegium. Det har det også været at blive vist den tillid, at forældrekredsen betroede mig at være tilsynsførende for skolen. Det har været en sjov og berigende opgave. Og det har givet mig en kæmpe respekt for den måde, der her drives skole på. Og jeg vil også gerne udtrykke en stor taknemmelig for den lille frokostpause, man fra skolens side stillede an med en mandag i januar, så der var mulighed for at afslutte samarbejdet. Jeg er meget glad for de ting Henrik Pors fik sagt på skolens vegne, ligesom det glædede mig meget, at han og andre deltog i min afskedsgudstjeneste og den efterfølgende reception.

### Tilsyn fredag den 13. november 2015

#### 1. lektion: Tysk i en 7. klasse

Morgen – tag ikke fejl – det siges på tysk og så er undervisningen i gang. Nogle elever er forsinkede og beklager det dybt, men bussen var forsinket. Det forstyrrer dog ikke meget, og de sidste ankomne finder hurtigt deres plads. Man taler om vejret:

Kalt

Schwartz

Regen – ein bisschen

Welchen Tag – Freitag

Monat

Datum

Eleverne har haft hjemmeopgave for, og man taler om noget så eksotisk som at have en Brief Freund - en penneven. Viele Grüße aus Weimar. Man taler om forskellen på det og nutidens mails og sms. Og det er sprogligt svært. Auf Deutsch – læreren prøver at holde den præmis fast. Og skaber det for store vanskeligheder kommer læreren med nogle danske hjælpeord. Det er hele tiden på meget velvalgte steder, at det sker, så undervisningen ikke går i stå. Men super at det sproglige niveau anlægges i den høje ende fra lærerens side.

Man lytter herefter i fællesskab til en tekst i bogen, der bliver læst op. En traditionel CD kan stadig finde sin anvendelse. Det er optakt til, at eleverne selv skal prøve kræfter med oplæsning af samme tekst. Det er svært for nogle med de tyske bogstaver "ü" (y) og "ä" (æ). Alle gentager. Mange læser rigtig godt op. En enkelt elev er tydeligvis lidt ukoncentreret, hvilket naturligt nok er en indbydelse til at blive spurgt om at læse op som den næste.

Hvad handler teksten egentlig om? Was bedeutet Vereinigung? Und warum hat 1989 eine Große Bedeutung?

Så arbejdes der med side 37 i bogen, hvor opgaven består i at kombinere nogle sætninger, så de giver en samlet mening. Eleverne arbejder 2 og 2. Og denne del af opgaven er til at gå til. Sværere bliver det, da de efterfølgende skal tale med hinanden om, hvad historien egentlig går ud på. Det er svært for nogle at blive ved med at fastholde koncentrationen. Og nu tales der overvejende dansk rundt ved mange af bordene og ikke nødvendigvis om teksten. For tysk er ikke så enkelt et sprog.

Timen slutter med en repetition af de forskellige kasus:

M – der – Maskulinum

F – die – Femininum

N – das – Intetkøn (hvad hedder det mon på tysk)

PL – die – Pluralis

Timen er ved at være til ende. Eleverne får – og med rette – ros af læreren for at have arbejdet godt. Og der er heller ingen indsigelser mod den opgave man får for til næste gang.

Det var for øvrigt imponerende så god læreren var til tysk, men det hjælper selvfølgelig også at have haft det som sit modersmål.

## 2. lektion: Engelsk i en 9. klasse

Når man er en elev i 9. klasse, og vi skriver 2015, er engelsk for de fleste elever et sprog, man er godt hjemme i. Og undervisningen kan stor set gennemføres på engelsk. Og det valgte emne kan være temmelig avangeret.

For at komme godt i gang er der speed talking – Ice breaking – ud fra nogle kort med spørgsmål og svar.

Denne dags undervisning handler om det engelske uddannelsessystem med forskellen på public and state schools. Og den frihedsgrad der er for public schools i forhold til the National Curriculum. Dette forhold samt de økonomiske vilkår som skolerne drives ud fra – last year a state school in London spent around £ 2.000 per pupil, but a nearby private school spent around £ 8.000 per pupil – giver anledning til en god snak om de sociale udfordring en så stor forskel kan bevirke. Det relateres - hvilket er meget fint – til Realskolen som en privatskole blandt folkeskoler i Haderslev. Det er tydeligt, at emnet forekommer relevant, og eleverne er meget engagerede og byder ind med gode svar.

Der er gode opgaver i det kopierede materialet. Hvad er det rette ord, når spørgsmålet er om at bestå en eksamen – to pass your exams eller to get your exams. Grades/notes. Homework/housework. Sixth class/sixth form. A diploma/a degree.

Materialet lægger også op til en samtale om School Uniform and School Badges. Forskellen på Ordinary Level and Advanced Level. And what is a boarding school?

Der arbejdes virkelig koncentreret og energien er stor i klasseværelset og kemien mellem læreren og eleverne er ganske enkel fantastisk. Og det, som er gengivet her, er som i de andre beskrivelser kun en brøkdel af, hvad der blev talt om i denne time.

### 3. lektion: Dansk i en 1. klasse

Timen er i fuld gang, da jeg når frem til lokalet.

#### Ekskurs

Noget af det som ville kunne kvalificere et tilsyn, ville måske være en efterfølgende snak med den enkelte lærer. Men det stiller også spørgsmål ved, hvad tilsynets rolle er. Det er beskrevet i loven. Man skal som tilsynsførende sikre, at undervisnings sproget er dansk (her ser man selvfølgelig bort fra sprogfagene), og at undervisningen i alle fag mindst svarer til de mål og delmål der er foreskrevet for folkeskolen. Og de formelle krav kan jeg roligt sige er mere end opfyldt på Realskolen. Men jeg håber, at de mange flere ord i en rapport som denne er værd at læse, men at de også tages med det forbehold, at det ikke prætenderer større didaktisk indsigt end som så.

Der er mange ting der forekommer virkelig pædagogisk gennemtænkt i denne dansk time:

Læreren nedtoner sin stemmeføring og eleverne gør automatisk det samme.

Det er også en fantastisk gevinst ved smartboard, at det visuelle billede på tavlen og i arbejdshæftet er det samme. Læreren skal ikke rundt og pege i 20 børns bøger med angivelse af, hvor det er, man er i bogen.

Så deles der bingo plader ud, hvor tallene er erstattet med bogstaver. På et tidspunkt lyder det fra læreren: *Nu skal I være stille*. Og det bliver der. Og så tager man fat med ord, hvor det handler om at kunne identificere forlyden. R for ræv. Å for ål. W for weekend – tænk at man også kan finde frem til det bogstav. Og det lykkes også med Zebra og Xylofon. Først handler det om at have én række og så hele pladen fuld. Og det er både en sjov og god måde at øve bogstaver og lyde på.

Og så skal der laves legeaftaler. For efter spisefrikvarteret skal der leges. Mulighederne er mange:

Build a bear

Klatre

Lege pindsvin

Bytte klistermærker

Være bjergbestiger

Lege krig

Minecraft

Tegne

Fingrene ryger op og flere melder straks deres ønsker ud. Andre har sværere ved at bestemme sig. Men til sidst er alle aftaler på plads.

Så kan man samles om oplæsning af næste afsnit af Børnene i Bulderby. Det er historien om den store snestorm. Der lyttes intenst og bagefter har mange lyst til at tale med om det, der er blevet læst.

Så er der spisefrikvarter.

Madpakker er mange ting. Enkelte skal i boden og købe boller og mælk. Andre en Yoghurt. Mest avanceret forekommer dog den pandekage som én pakker ud med fyld. Senere at træde ind på lærerværelset i frokostpausen er på samme måde at træde ind i moderne madkultur. Der er ikke mange flade rundtenommer tilbage.

Er man som elev i første klasse undervisningsparat? Disse elever var i høj grad.

#### 4. lektion: Engelsk i en 7. klasse

Klassen har set en film i serien om Harry Potter. Det vil sige – de skulle denne time have set de sidste 20 minutter. Men den tilsynsførendes besøg har gjort, at læreren har valgt at ændre lidt i programmet. For en manglende slutningen har også sine muligheder og giver rum for fantasien. Hvordan ville man selv – hvis man ikke kender slutningen – udforme den.

For at tale sig ind på emnet, kommer der forskellige billeder af nogle af de vigtigste personer op på smartboard. Hvad fortæller billederne om personernes karakter. Ron og Herminia og Mel Roy. De taler to og to og naturligvis på engelsk og der samles op i plenum. Nyt billede: Hvorfor er hunden med de tre hoveder vigtige for fortællingen? Hvorfor spiller eleverne netop skak?

Pludselig afbrydes undervisningen og pedellen og skolelederen kommer ind. Der er blevet tegnet på nogle nymalede vægge. Det var naturligvis uacceptabelt og man får en god snak derom. Skolelederen er vred på den gode måde. Der bliver ikke alene talt om det fælles ansvar for de fælles værdier, men også talt om den manglende respekt for pedellernes arbejde. Sådan skal det gøres!
--

Tilbage hvorfra man kom:

Write your own ending to the film.

Write no more than half a page on the computer.

Use at least eight words from the Vocabulary list.

This is homework for Tuesday.

Nu findes computerne og Ipad's frem. Mange begynder på opgaven og mange arbejder dybt koncentreret. Enkelt når dog ikke meget længere end til overskriften. Enkelte drenge svarer, at de sådan set gerne vil, men også tænker, at derhjemme i ro vil det gå hurtigt. Andre får hurtigt skrevet de første 8-10 linjer.

Det er meget individuelt, hvad den bedste læringsproces er. Og de varierede undervisningsformer og redskaber forekommer at være en god måde at nå flest mulig på.

### Frokost

Jeg husker ikke, hvad jeg fik at spise. Jeg husker fornemmelsen af intens samtale rundt ved bordene og stor munterhed. Der synes at være masser af energi tilbage til resten af skoledagen. Men energidepoterne skal lige fyldes op.

Men det jeg husker bedst er naturligvis den episode fra en idrætstime i en af de store klasser, hvor der havde været en "volds-episode". Det er sat i anførselstegn af flere grunde. For det første fordi det blev taget dybt alvorligt. For det var det, det handlede om. For det andet fordi en overilet handling fra en elev ikke førte til en overilet reaktion, hverken fra den skadelidte eller fra de involverede lærere og skoleledelsen. Hvordan tackler man bedst sådan en situation, som er så dybt alvorlig, men hvor det bedste resultat samtidig ikke uden videre er indlysende. Og hvor de næste skridt først og fremmest er nogle alvorlige og dybe samtaler. Krisehåndtering er mange ting. Her rystede man ikke på hånden, men tænkte sig godt om. Det er ikke altid store fyre gør det samme.

### 5. lektion: matematik i en 9. klasse

Udgangspunktet for undervisningen denne time er en skriftlig prøve brugt som afgangsprøve et tidligere år. Eleverne har fået deres prøve tilbage og nu gennemgår man fejlene og finder i fællesskab frem til, hvor det er man skal træne. Læreren og eleverne taler også om, hvordan man kan efterprøve sit resultat, om det ligger inden for sandsynligheden af at være rigtigt.

Så er der opgave 16 – omregning fra brøk til procent.

$\frac{3}{4}$  er 75 % - men hvordan når man frem til det: Nævneren (nederst) skal være 100. 4 ganges med 25. Hvilket tælleren (øverst) tilsvarende bliver, hvorfor 3 ganges med 25. Og så har vi procenten. Måske kan og skal det forklares anderledes, for matematik er både tal og ord i en samtale som er indlysende for nogle og meget vanskeligt at forstå for andre. Og det er – fornemmer man – matematiklærerens udfordring.

Hvordan trækker men to brøkker fra hinanden. De må bringes på talefod eller derhen hvor de har noget tilfælles:

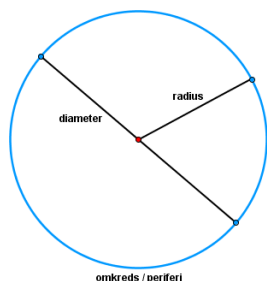
$$1/2 \text{ minus } 1/3 = 3/6 \text{ minus } 2/6 = 1/6$$

Så er der definitionen på en stump vinkel, hvilket er en vinkel på over 90 grader.



Der var endnu flere ting, der blev repeteret. Og der var læring hele vejen rundt, når en elev, der havde forstået det, fik styrket sin forståelse endnu mere ved at skulle forklare det til andre, som havde brug for en tilsvarende forståelse.

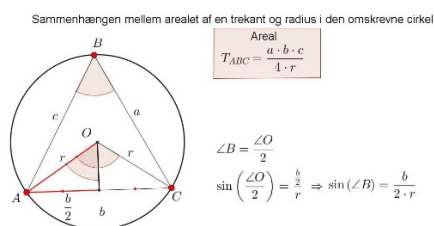
Så fordybte man sig i samspillet mellem cirkler og vinkler.



Hvis man har den ene vinkel målt til 30 grader i en halvcirkel vil den anden vinkel være 150 grader, for de er 180 grader til sammen.

Der er et fint tempo i undervisningen, men læreren har samtidig et godt blik for at sikre, at alle er med så langt. Sådan er det i alt fald for dem, der ytrer sig. Men i en afgangsklasse er man selvfølgelig også selv medansvarlig for sin læring. Men det kan være fristende at putte sig.

Det her er vist ikke et eksempel på 9. klasses niveau for matematik.



Men ikke desto mindre drøftede man det spændende matematiske forhold, at hvis vinklen B for eksempel måles til 40 grader vil vinklen O altid være det dobbelte. Det er både fascinerende og temmeligt vanskeligt at forklare. Men det kan gode matematiklærere.

Og matematik er også helt konkrete problemstillinger:

I forbindelse med min egen flytning fra domprovsteboligen skulle en container løftes fra græsplænen og over en mur op på en lastbil. Problemet var blot, at containeren der vejede 3 tons ville kræve en løftearm på 10 meter. Og i den afstand svarer det til et løft på 30 tons. Så der måtte tilkaldes en meget større kran fra SKADS. Hvor meget sådan en kran kan løfte og i hvilken vinkel det kan ske er dybt fascinerende. Og måske er der en 9. klasses elev der engang som uddannet ingeniør løser dette og andre spørgsmål.

Dagen sluttede med en samtale med skolelederen

Disse samtaler med Henrik Pors har i alle årene været noget jeg har set meget frem til. Og hver gang er jeg blevet bekræftet i, at hvis jeg skulle have skaffet mig nogle flere og bedre redskaber til MUS samtaler og andre ledelsesopgaver ville det mest frugtbare sikkert have været at gå i dialog med andre ledere i andre faglige sammenhænge. For det har et langt stykke af vejen for mit vedkommende handlet om learning by doing. Det nogle med rette ville kunne kalde for noget selv lært noget. Det er blot for at anerkende Henrik Pors' store ledelseskompetencer. Skolen har med ham ved roret en visionær og super kompetent leder.

Vi talte dog ikke om os selv, men om dagens hændelse og jeg fortalte om den undervisning, jeg havde oplevet. Vi talte også meget om de første indhøstede erfaringer med forsøget med kollegial supervision. Et forsøg en række lærere har meldt sig til og som skal løbe hen over skoleåret 2015-2016. Lærerne overværer hinandens undervisning og giver hinanden feedback. For relation til eleverne, dynamikken i rummet, at kunne tage ledelse og give slip og lade ting udvikle sig med deres egen dynamik. Enhver lærer har en ledelsesopgave. Og vi kan alle lære af hinanden. Jeg har i alt fald lært meget af de år, hvor jeg er kommet på Haderslev Realskole og er dybt taknemmelig for at være blevet lukket ind i maskinrummet, der hvor energien til børns undervisning og dannelse skabes og formes. Og det der er kommet ud af det har altid været fornem undervisning.

Er det udtryk for, at jeg generelt har været alt for ukritisk i min vurdering? Selvfølgelig har jeg oplevet undervisningssituationer der tabte fokus og mistede pusten. Men så har jeg nemt kunnet genkende det fra mine egne undervisningssituationer.

Det billede der bliver tilbage er en klar og tydelig fornemmelse af, at lagt sammen til et barns hele skolegang, så er Haderslev Realskole en skole af den kaliber, som jeg vil håbe, mine børnebørn møder, når de fra dette forår og mange år frem skal have deres skolegang. Og jeg håber, at den skole de møder vil tænke den brede dannelse med som er en umistelig del af skolens opgave.

---

**Tak for tilliden.**

**Tak for de mange gode oplevelser.**

**Den samlede konklusion for dette tilsyn og alle de tidligere:  
Jeg giver uden tøven Haderslev Realskole min bedste anbefaling.**